

Wykorzystanie Krajowego Rejestru Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju

TERYT: OPERAT PRZESTRZENNY

W ramach implementacji dyrektywy INSPIRE do polskiego prawa przygotowano projekt nowelizacji ustawy o statystyce publicznej, a także projekt nowego aktu wykonawczego. Proponowane zmiany związane są przede wszystkim z modernizacją rejestru TERYT mającą na celu zapewnienie identyfikacji przestrzennej obiektów na podstawie map cyfrowych.

JANUSZ DYGASZEWICZ

• POCZĄTKI IDENTYFIKACJI PRZESTRZENNEJ

Zagadnienie poprawnej identyfikacji przestrzennej towarzyszy człowiekowi od zarania dziejów. Umiejętność określania położenia istotnych obiektów terenowych (np. obszarów łowieckich, jaskiń, wodopojów) była kluczowa dla przetrwania pierwotnych plemion, a potem dla rozwoju cywilizacyjnego miast, państw i społeczeństw. Najprostszym i najstarszym systemem identyfikacji obiektów w przestrzeni są nazwy geograficzne. Mimo swej niedoskonałości i braku precyzji funkcjonuje on z powodzeniem do dzisiaj i jako system naturalny będzie funkcjonował, jak długo istnieć będzie ludzkość. Praktycznie w każdym kraju działa obecnie komisja ds. nazw geograficznych, której zadaniem jest porządkowanie istniejących i wprowadzanie nowych nazw geograficznych.

Stosunkowo niedawno, bo dopiero w XIX wieku, w krajach intensywnie rozwijających usługi pocztowe wprowadzono system adresowy i kody pocztowe. Zauważono, że domy budowane są wzdłuż ulic lub rzek i że łatwo nadać im numery z pewnym zaplanowanym porządkiem. Wystarczyło powiązać to z istniejącymi

nazwami ulic, dzielnic i miast, by uzyskać system adresowy jednoznacznie identyfikujący każdy budynek i potencjalnych odbiorców przesyłki pocztowej. System kodów pocztowych rozwinął się w wielu krajach (w Wielkiej Brytanii jest wręcz podstawowym systemem identyfikacji przestrzennej), z czasem stając się kluczowym dla organizacji państwa, egzekucji prawa i ściągania podatków.

• GIS A STATYSTYKA PUBLICZNA

Można zauważyć, że miarą rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego państwa jest precyzja i stopień zaawansowania technologicznego jego systemu identyfikacji terytorialnej. Tylko kraje najbardziej rozwinięte dokonały powiązania punktów adresowych ze współrzędnymi geograficznymi, umożliwiając tym samym pełne wykorzystywanie systemu adresowego do identyfikacji przestrzennej, a przede wszystkim wykonywania nawet bardzo złożonych analiz przestrzennych dotyczących zjawisk gospodarczych, ludnościowych i społecznych. Warto w tym miejscu przypomnieć, że pod koniec lat 60. XX wieku Amerykański Urząd Statystyczny opracował i wprowadził format danych o nazwie GBF-DIME (*Geographic Base File, Dual Independent Map Encoding*). Format ten służył do opisu topologii obiektów geograficznych. Na jego

bazie powstał pierwszy cyfrowy, geoprzestrzenny spis adresów wszystkich ulic, co pozwoliło potem na automatyczne zbieranie i gromadzenie danych w trakcie powszechnego spisu ludności w USA w 1970 roku. W ten sposób statystyka publiczna jako jedna z pierwszych wpięła się w historię budowy i praktycznego wykorzystania technik GIS.

Obecnie Główny Urząd Statystyczny bada możliwości wykorzystania technologii GIS do Narodowego Spisu Powszechnego, który ma zostać przeprowadzony w Polsce w 2011 roku. Ostrożność, z jaką to czyni, wynika zarówno z prowadzonej w ostatnich latach polityki atomizacji katastru oraz planowanego rozproszenia baz danych przestrzennych, jak i niskiej jakości oraz niekompletności danych zawartych w „wyspowych” ewidencjach gruntów i budynków (EGiB). Dopiero doprowadzenie do kompletności i jednolitości EGiB, umożliwienie łatwego, zorganizowanego dostępu do uporządkowanych danych graficznych dotyczących działek i budynków, pełna modernizacja państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziału terytorialnego państwa oraz uzyskanie pełnej warstwy punktów adresowych umożliwią rzeczywistą modernizację i aktualizację rejestru TERYT. Dopiero wtedy stworzy się szansę na realną identyfikację przestrzenną jednostek te-

rytorialnego podziału administracyjnego, a także geograficzną identyfikację punktów adresowych.

● ROLA GEODEZJI W IDENTYFIKACJI JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH

Jak wiadomo, powierzchnia kraju podzielona jest dla celów EGiB kolejno na: jednostki, obręby i działki. Na podstawie tego pierwotnego podziału geodezyjnego tworzone są inne systemy identyfikacji terytorialnej, w tym podział administracyjny kraju, wszelkiego rodzaju rejonizacje dla potrzeb służb publicznych, a także system adresowy. Oznacza to de facto konieczność pełnej integracji trzech systemów identyfikacji: geodezyjnego systemu ewidencyjnego (podział pierwotny) oraz systemu podziału administracyjnego i systemu adresowego (podziały wtórne) w celu nadawania nazw i identyfikatorów dla lokalizacji przestrzennej osób, jednostek organizacyjnych i innych istotnych gospodarczo obiektów. W praktyce jest to warunek trudny do spełnienia, bowiem wymaga dużego wysiłku organizacyjnego i rozwiniętych technologii umożliwiających utrzymanie integralności danych w rejestrach bazowych oraz innych rejestrach istotnych z punktu widzenia gospodarki nieruchomości – np. księgach wieczystych. Można wyróżnić dwa modele systemów identyfikacji terytorialnej: scentralizowany i zdecentralizowany.

● MODEL SCENTRALIZOWANY

Model ten oparty jest na systemie ewidencji geodezyjnej jako jedynym pierwotnym systemie identyfikacji terytorialnej. Terytorium kraju podzielone jest w sposób rozłączny i zupełny na działki i obręby ewidencyjne z unikalnymi identyfikatorami. Dane rejestrowane są w systemie scentralizowanym (przynajmniej logicznie), tworzącym jednolitą bazę danych identyfikacyjnych. Zakres informacyjny bazy danych powinien uwzględniać potrzeby administracji państwowej, służb publicznych, jednostek gospodarczych i obywateli w zakresie identyfikacji terytorialnej jednostek organizacyjnych i obiektów. Oznacza to, że rejestr geodezyjny staje się centralnym rejestrem wielofunkcyjnym. W większości przypadków powinien on obejmować identyfikację i klasyfikację jednostek terytorialnych (łącznie z geodezyjnym odwzorowaniem przestrzennym) oraz identyfikację w systemie administracyjnego podziału kraju i systemie adresów pocztowych. W scent-

ralizowanej bazie gromadzone są także dane identyfikujące właścicieli, władających lub użytkowników działki (zgodnie z pierwotnymi systemami identyfikacji osób fizycznych i jednostek organizacyjnych) oraz cechy klasyfikacyjne dotyczące atrybutów i sposobów użytkowania jednostki terytorialnej.

Tak scentralizowana, wielofunkcyjna baza identyfikacyjna stanowi dobrą podstawę do tworzenia przez różne służby publiczne rejestrów pochodnych z podziałami terytorium dla własnych potrzeb, np.: dla sądownictwa, gospodarki przestrzennej, ochrony środowiska czy systemu podatkowego. Identyfikatory nadawane jednostkom terytorialnego podziału kraju w scentralizowanej bazie danych powinny być obligatoryjne dla wszystkich innych pochodnych systemów identyfikacji terytorialnej. Wszystkie rejestry pochodne mają więc obowiązek aktualizacji danych identyfikacyjnych i klasyfikacyjnych w bazie centralnej.

Model scentralizowany jest efektywny w warunkach wysokiego poziomu informatyzacji administracji publicznej, ale jednocześnie kosztowny ze względu na konieczność stosowania zaawansowanych technologii teleinformatycznych oraz aktualizacji systemu w trybie ciągłym przez wszystkich użytkowników. Model ten należy uznać za wzorcowy dla krajów wysoko rozwiniętych (obecnie w Europie realizowany jest w krajach skandynawskich). W Polsce powinien być on modelem kierunkowym dla zmian organizacyjnych i modernizacji podstawowych rejestrów referencyjnych. Przyjęcie tego rozwiązania jest o tyle istotne, że obecnie obowiązuje u nas model zdecentralizowany, który poprzez swoje wady staje się hamulcem programów rozwojowych w zakresie informatyzacji administracji publicznej i unowocześniania gospodarki.

● MODEL ZDECENTRALIZOWANY

Znany nam z doświadczenia model zdecentralizowany charakteryzuje się tym, że tworzonych jest wiele wyspecjalizowanych rejestrów pierwotnych (dotyczących różnych podziałów terytorium pod kątem potrzeb różnych służb, na podstawie różnych rejestrów adresowych) bez sięgania do danych geodezyjnych lub tylko luźno z nimi związanych. Wynika to zwykle ze słabości rejestrów geodezyjnych i niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury teleinformatycznej państwa, a także rozczłonkowania służb

publicznych samodzielnie realizujących nieskoordynowane, często nakładające się zadania.

Podstawowe negatywne cechy modelu zdecentralizowanego to:

- Łączne koszty utrzymania wielu pierwotnych systemów identyfikacji terytorialnej i rejestrów jednostek terytorialnych są znacznie wyższe niż koszty systemu identyfikacji w modelu scentralizowanym.

- Poszczególne rejestry nie są zharmonizowane z punktu widzenia aktualizacji, dane w rejestrach mogą być więc niespójne, co utrudnia tworzenie zintegrowanych baz informacji o terytorium, w tym systemów GIS.

- Nie ma możliwości wzajemnego wspomagania się rejestrów terytorialnych w procesie ich aktualizacji, kontroli kompletności jakości danych, co wpływa negatywnie na jakość poszczególnych rejestrów.

- Mnogość pierwotnych identyfikatorów i typów jednostek w różnych systemach utrudnia, a niekiedy nawet uniemożliwia, wymianę informacji, a w konsekwencji współpracę między służbami publicznymi.

- Realizacja projektów informatycznych w ramach e-administracji jest utrudniona i kosztowna.

Dopiero stosunkowo niedawno podjęto w Polsce próby tworzenia ogólnokrajowych systemów teleinformatycznych zapewniających bezpośredni dostęp do informacji i wymianę danych. Dobrym przykładem może być tutaj projekt e-PUAP czy sieć branżowa WAN-GUGiK, która umożliwiła skok jakościowy w zakresie infrastruktury teleinformatycznej służby geodezyjnej i kartograficznej (sgik), a także budowę Integrującej Platformy Elektronicznej (IPE) oraz realizację systemu GEOPORTAL. Wydaje się oczywiste, że przejście z modelu zdecentralizowanego do modelu scentralizowanego jest nie tylko celowe, ale i konieczne. Taka transformacja systemów identyfikacji terytorialnej powinna być jednym z podstawowych przedsięwzięć w procesie integracji systemów informacyjnych administracji publicznej niezbędnej do budowy społeczeństwa informacyjnego i przyjaznego e-państwa.

W odniesieniu do realiów polskich oznacza to, że tak długo, jak EGiB nie będzie stanowiła jednolitego w skali kraju (choćaby w sensie logicznym) i zintegrowanego z księgami wieczystymi rejestru referencyjnego, niemożliwa będzie realizacja nowoczesnego,

przestrzennego sytemu identyfikacji terytorialnej (TERYT-2) ani też rejestrów pochodnych, jakim jest chociażby kataster. Obecnie możemy jedynie zastanawiać się, jak – mając na uwadze docelowy model scentralizowany – możemy wzbogacić istniejący system identyfikacji terytorialnej TERYT, aby spełniał on rolę referencyjnego rejestru przestrzennego dla identyfikacji i klasyfikacji jednostek podziału administracyjnego oraz kluczowych obiektów w otaczającej nas przestrzeni. Takim przejściowym rozwiązaniem może być zmodernizowanie istniejącego rejestru TERYT, charakteryzującego się wysokim stopniem aktualności danych, poprzez powiązanie go z danymi geodezyjnymi pochodzącymi z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego (pzgik).

• SYSTEM TERYT

Podstawowym celem Krajowego Rejestru Urzędowego Podziału Terytorialnego Kraju (TERYT) jest zapewnienie jednoznacznej identyfikacji obiektów terytorialnych o różnym poziomie szczegółowości (takich jak: województwo, powiat, gmina, miasto, miejscowość, rejon statystyczny, obwód spisowy, ulica, budynek i mieszkanie) w badaniach statystycznych oraz innych opracowaniach będących podstawą budowy systemu informacyjnego państwa. Rejestr TERYT, jako narzędzie do identyfikacji, pozwala jednocześnie na gromadzenie niezbędnych danych dla wymienionych obiektów przestrzennych oraz zapewnia warunki do ich porównywania i prowadzenia analiz, co stanowi bardzo istotny czynnik przy wdrażaniu dyrektywy 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 marca 2007 r. *ustanawiającej infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE)*.

TERYT, zwany w skrócie rejestrem terytorialnym, jest systemem referencyjnym administracyjnego podziału terytorialnego kraju prowadzonym przez prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Funkcjonuje na podstawie ustawy z 29 czerwca 1995 r. *o statystyce publicznej* (DzU nr 88, poz. 439 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 15 grudnia 1998 r. *w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia, stosowania i udostępniania krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju oraz związanych z tym obowiązków organów administracji rządowej i jednostek*

samorządu terytorialnego (DzU nr 157, poz. 1031 z późn. zm.).

Rejestr TERYT obejmuje systemy:

- TERC – identyfikatorów i nazw jednostek podziału administracyjnego,
- SIMC – identyfikatorów i nazw miejscowości,
- BREC – rejonów statystycznych i obwodów spisowych,
- NOBC – identyfikacji adresowej ulic, nieruchomości, budynków i mieszkań,
- ULIC – centralnego katalogu ulic.

TERYT utrzymywany jest w wysokiej aktualności, a jego skatalogowane identyfikatory są referencyjne dla innych systemów administracji publicznej, ponieważ:

- stanowią z mocy prawa obowiązujący standard identyfikacji terytorialnej dla organów prowadzących urzędowe rejestry i systemy informacyjne administracji publicznej,
- umożliwiają integrację danych gromadzonych w innych stosowanych systemach (ewidencjach, rejestrach) odnoszących się do jednostek terytorialnych,
- mogą być stosowane w zakresie pełnym lub częściowym, w zależności od potrzeb danego rejestru lub systemu,
- umożliwiają opracowywanie i prezentowanie zjawisk społeczno-ekonomicznych w przekrojach o różnym stopniu szczegółowości, tj.: • województw, powiatów, gmin, • dzielnic i delegatur w gminach miejskich, • rejonów statystycznych i obwodów spisowych, • obrobów stosowanych w EGİB, • miejscowości i ulic, • w podziale na miasto i wieś.

• MODERNIZACJA SYSTEMU TERYT

W ramach implementacji dyrektywy INSPIRE do polskiego prawa przygotowano projekt zmiany ustawy *o statystyce publicznej*, a w ślad za tym również projekt nowego rozporządzenia Rady Ministrów, które zastąpi rozporządzenie z 15 grudnia 1998 r. Proponowane zmiany związane są przede wszystkim z modernizacją rejestru TERYT mającą na celu zapewnienie identyfikacji przestrzennej obiektów na

podstawie map cyfrowych, co odpowiada technologii i standardom informacyjnym wymaganym przez dyrektywę INSPIRE. Ponadto projekt wprowadza również pewne zmiany natury porządkowej wynikające z upływu czasu (prawie 10 lat) od opublikowania uchylanego rozporządzenia. Istota zmian w ustawie sprowadza się do następujących zapisów:

Art. 47. 1. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego prowadzi krajowy rejestr urzędowy podziału terytorialnego kraju, zwany dalej „rejestrem terytorialnym”.

2. Rejestr terytorialny obejmuje systemy:

- 1) identyfikatorów i nazw jednostek podziału terytorialnego;
- 2) identyfikatorów i nazw miejscowości;
- 3) identyfikatorów i nazw ulic;
- 4) rejonów statystycznych i obwodów spisowych;
- 5) identyfikatorów adresowych nieruchomości, budynków i mieszkań.

3. Systemy wymienione w ust. 2 uzupełnia się o:

- 1) numeryczny opis granic:
  - a) jednostek podziału terytorialnego państwa,
  - b) jednostek ewidencyjnych, obrębów ewidencyjnych i działek ewidencyjnych, będących jednostkami powierzchniowymi podziału kraju dla celów ewidencji gruntów i budynków, o której mowa w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. – *Prawo geodezyjne i kartograficzne* (Dz.U. z 2005 r. Nr 240, poz. 2027, z 2006 r. Nr 170, poz. 1217 oraz z 2007 r. Nr 21, poz. 125),
  - c) rejonów statystycznych i obwodów spisowych;
- 2) geometrię ulic i budynków oraz współrzędne punktów adresowych.

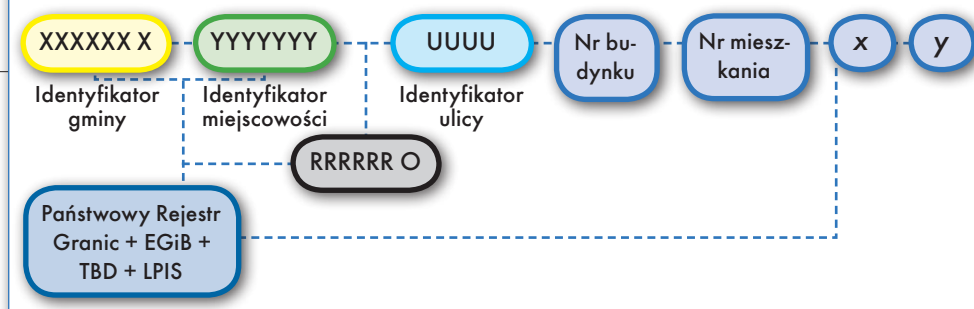
4. W celu realizacji zadania wymienionego w ust. 3 służba geodezyjna administracji rządowej i samorządowej przekazuje nieodpłatnie służbom statystyki publicznej z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego:

- 1) bazę danych Państwowego Rejestru Granic oraz powierzchni jednostek podziału terytorialnego kraju;

RYS. 1. STRUKTURA IDENTYFIKATORA TERYT

RYS. 2. STRUKTURA ZMODERNIZOWANEGO IDENTYFIKATORA TERYT:

2) bazy danych Rejestru Nazw Geograficznych;
3) bazy danych VMap Level2;

4) ortofotomapę;
5) Bazy Danych Obiektów Topograficznych;
6) bazę danych ewidencji gruntów i budynków – część opisową i graficzną.

Art. 48. 1. Rejestr terytorialny jest jawny.

2. Organy prowadzące urzędowe rejestry i systemy informacyjne administracji publicznej obowiązane są do stosowania oznaczeń kodowych przyjętych w rejestrze terytorialnym.

3. Oznaczenia kodowe, o których mowa w ust. 2, udostępniane są nieodpłatnie.

Zmiany proponowane treści ustawy o statystyce publicznej związane są z przestrzenną identyfikacją obiektów, a więc polegają na:

- integracji rejestru TERYT z państwowym rejestrem granic oraz powierzchni jednostek podziału terytorialnego kraju (PRG),

- pozyskaniu z EGiB danych geometrycznych dotyczących jednostek ewidencyjnych, obrębów ewidencyjnych i działek ewidencyjnych,

- wzbogaceniu identyfikatorów adresowych budynków o współrzędne x, y (tzw. punkty adresowe),

- pozyskaniu zbiorów map numerycznych.

W pierwszym etapie modernizacji planuje się integrację części opisowej rejestru TERYT z danymi geometrycznymi rejestru PRG. Pozwoli to uzyskać numeryczny opis granic gmin, powiatów i województw. Natomiast dane geometryczne z EGiB pozwolą na integrację rejestru TERYT, a szczególnie rejonów statystycznych i obwodów spisowych, z jednostkami stosowanymi w EGiB.

W drugim etapie przewiduje się zeskanowanie map analogowych z naniesionymi granicami rejonów statystycznych i obwodów spisowych w celu pozyskania wektorów granic rejonów i obwodów. Podkładem dla tak uzyskanych danych będzie VMap Level2 lub ortofotomapa udostępniona z pgzik.

Kolejnym etapem jest uzupełnienie zestawu identyfikatorów adresowych wyznaczających w rejestrze TERYT poszczególne budynki o współrzędne x, y tych budynków. Współrzędne te (punkty adresowe) będą pozyskiwane z Bazy Danych Obiektów Topograficznych (TBD) oraz z EGiB.

• TERYT JAKO OPERAT PRZESTRZENNY

Wprowadzenie punktów adresowych do rejestru TERYT jest istotą obecnej modernizacji systemu, pozwoli bowiem na zmianę dotychczasowego systemu identyfikacji przestrzennej i przejście z przyporządkowania obszarowego (obwody spisowe) do przyporządkowania punktowego. Ma to zasadnicze znaczenie dla zastosowań geoinformatyki w statystyce oraz w budowie systemu informacyjnego państwa. Zmiana przyporządkowania umożliwi bardziej elastyczne grupowanie danych, np. zbieranych w narodowych spisach powszechnych dla dowolnie małych obszarów. Pozwoli także na utworzenie bazy mikrodanych o charakterze przestrzennym umożliwiającą dokonywanie analiz geostatystycznych różnych zjawisk istotnych dla zarządzania państwem, a dotyczących np.:

- zdrowia (np. częstość występowania określonych chorób w zależności od odległości zamieszkiwania od szlaków komunikacyjnych z uwzględnieniem grup wiekowych),

- demografii (np. średnia odległość zamieszkiwania dzieci od rodziców w kraju, województwie, powiecie, gminie, miejscowości, osiedlu czy bloku ulic lub innym dowolnie zakreślonym obszarze, średnia odległość od pracy, szkoły, szpitala),

- urbanistyki i planowania (pomocnych m.in. przy wyznaczaniu granic aglomeracji miejskich, metropolii, opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego),

- rolnictwa i środowiska (badanie struktury zasiewów, skażeń środowiska),

- gospodarki (np. badanie skutków oddziaływania uciążliwych inwestycji drogowych i przemysłowych).

Przyporządkowanie punktowe ze współrzędnymi x, y pozwoli też uniezależnić się w prowadzonych badaniach od uciążliwych zmian w podziale terytorialnym kraju, skutkujących zwykle zmianami obwodów spisowych i wynikającymi stąd pracochłonnymi przeliczeniami. Ułatwi to analizę porównaw-

czą szeregów czasowych niezależnie od zmian zachodzących w tym podziale.

• IDENTYFIKACJA PRZESTRZENNA BUDYNKÓW I ADRESÓW

O ile łatwe wydaje się rozwiązanie problemu identyfikacji przestrzennej jednostek podziału administracyjnego kraju poprzez zintegrowanie danych PRG z systemem TERYT, to sprawa identyfikacji przestrzennej ulic, budynków i punktów adresowych przedstawia się nieco inaczej. Wymagać będzie bowiem integracji numerycznych danych graficznych pochodzących z EGiB, mapy zasadniczej bądź topograficznej, a także sparowania słowników TERYT z rejestrem nazw geograficznych. Niezbędne będzie uzyskanie warstwy graficznej budynków, ulic, punktów adresowych i powiązanie ich z częścią opisową systemu TERYT. Są to zadania łatwo definiowalne, lecz trudne do realizacji przy obecnym stanie danych EGiB i organizacji służby geodezyjnej i kartograficznej.

Pewnym wyjściem może być tu posłużenie się najbardziej aktualnymi danymi graficznymi pokrywającymi jednolicie całą Polskę, a pochodzącymi z dopiero co kończącej przez GUGiK i ARiMR wektoryzacji map katastralnych. Dane te, pomijając ciągle dyskutowany aspekt ich przydatności do modernizacji EGiB, znakomicie nadają się dla potrzeb statystyki publicznej i większości usług administracji publicznej. Z czasem, w miarę poprawiania sytuacji w EGiB, dane te można by zastępować „referencyjnymi” danymi dostarczającymi przez sgik w sposób zorganizowany ze zmodernizowanych baz danych, chociażby za pośrednictwem IPE (Integrującej Platformy Elektronicznej) wykonanej w ramach budowy Zintegrowanego Systemu Katastralnego czy przez system GEOPORTAL. Pilotowe prace w tym zakresie, być może wytyczające dalsze kierunki działania, prowadzą obecnie geodeci województw łódzkiego i mazowieckiego intensywnie współpracujący z odpowiednimi urzędami statystycznymi bezpośrednio podlegającymi GUS.

Ponadto niezbędna wydaje się także konkatenacja systemu TERYT z ortofo-

tomapą, w celu umożliwienia pełnej prezentacji zawartości katalogów rejestru terytorialnego, jako danych przestrzennych odniesionych do faktycznej sytuacji w terenie, ułatwiających proces interpretacji i identyfikacji jednostek i obiektów terytorialnych oraz obrazowanie statystycznych analiz przestrzennych, a także prezentowanie zjawisk gospodarczych i społecznych z uwzględnieniem zmiennych geograficznych.

● INTEGRACJA REJESTRÓW ADMINISTRACYJNYCH

Identyfikator TERYT może też odgrywać kluczową rolę uniwersalnego integratora systemu informacyjnego państwa. Adres jako atrybut występuje we wszystkich rejestrach administracyjnych i ewidencjach publicznych. Staje się on naturalnym łącznikiem umożliwiającym integrację tych źródeł administracyjnych.

O istnieniu państwa decydują trzy składniki: ludzie, terytorium, prawo. Wszystkie procesy administracyjne w państwie oparte są na kilku obiektach bazowych, które można wprost wyprowadzić z tych trzech składników. Należą do nich:

- osoby – opisane przez atrybuty referencyjne zawarte w systemie PESEL,
- nieruchomości (działki ewidencyjne, budynki, mieszkania) – opisane atrybutami referencyjnymi w EGiB i KW,
- przedsiębiorstwa i organizacje społeczne – opisane przez atrybuty referencyjne w systemie REGON, KEP, KRS.

Mimo istnienia wielu identyfikatorów tworzonych na potrzeby wymienionych wyżej systemów, żaden z nich nie zapewnia spójności i integralności rejestrów bazowych. Jednak już pobieżna analiza wskazuje, że wszystkie te systemy zawierają adres jako atrybut referencyjny, który przy zachowaniu jednolitego standardu zapisu mógłby spełniać rolę łącznika między różnymi systemami informacyjnymi, zapewniając ich interoperacyjność. Potrzeba wprowadzenia jednolitego standardu zapisu danych adresowych związana jest z ciągle niedostatecznym stopniem stosowania identyfikatorów TERYT w innych rejestrach. Dotychczasowa regulacja najbardziej sprawdziła się w odniesieniu do oznaczeń kodowych województw, powiatów i gmin, które stosuje większość rejestrów urzędowych i innych baz danych. Nie są natomiast powszechnie stosowane identyfikatory miejscowości i ulic.

Tymczasem tylko łączne stosowanie trzech katalogów rejestru TERYT:

● identyfikatorów i nazw jednostek podziału terytorialnego,

● identyfikatorów i nazw miejscowości,

● identyfikatorów i nazw ulic,

umożliwia pełne kodowanie adresów, pozwalając tym samym na szybki i bezkolizyjny przepływ informacji gromadzonych w różnych rejestrach i systemach, a odnoszących się do tego samego adresu.

Takich warunków do porównywalności systemów nie zapewni stosowana dotąd w większości z nich ręczna rejestracja nazw „z klawiatury”, którą powinno się zastąpić wybieraniem odpowiedniego identyfikatora z listy rozwijalnej katalogu TERYT, co pozwoli w każdej chwili „przywołać” właściwą i aktualną nazwę urzędową gminy, miejscowości czy ulicy. Miejsce identyfikatora TERYT jako uniwersalnego łącznika można przedstawić na diagramie (rys. 3).

System TERYT ujednolici standard zapisu adresu i nakłada określone obowiązki w tym zakresie na gestorów systemów administracyjnych, jakimi są organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Są one opisane w ustawie o statystyce publicznej (art. 47 i 48) i rozporządzeniu RM w sprawie TERYT. Obowiązki te zostały doprecyzowane także w projektach zmian tych aktów prawnych w związku z modernizacją rejestru TERYT i implementacją dyrektywy INSPIRE do prawa polskiego. Do najważniejszych należą następujące zapisy:

§ 16. 1. *Organy prowadzące urzędowe rejestry i systemy informacyjne administracji publicznej stosują identyfikatory rejestru terytorialnego, jako obowiązujący standard identyfikacji terytorialnej.*

2. *W urzędowych rejestrach i systemach administracji publicznej nazwy istniejących aktualnie jednostek podziału terytorialnego, miejscowości i ulic podawane są łącznie z odpowiadającymi im identyfikatorami rejestru terytorialnego.*

3. *Organy prowadzące urzędowe rejestry i systemy informacyjne administracji publicznej są obowiązane do wprowadzania zmian w identyfikatorach po ich każdorazowej aktualizacji w rejestrze terytorialnym.*

§ 17. 1. *Prezes Głównego Urzędu Statystycznego udostępnia nieodpłatnie poprzez Internet identyfikatory i nazwy:*

- 1) *jednostek podziału terytorialnego;*
- 2) *miejscowości;*
- 3) *ulic.*

2. *Prezes Głównego Urzędu Statystycznego i urzędy statystyczne udostępniają wyciągi ze zbiorów informatycznych systemów:*

- 1) *rejonów statystycznych i obwodów spisowych;*
- 2) *identyfikatorów adresowych nieruchomości, budynków i mieszkań.*

3. *Prezes Głównego Urzędu Statystycznego udostępnia numeryczny opis granic rejonów statystycznych i obwodów spisowych.*

Szczególnie istotne jawi się tu wprowadzenie nowego przepisu dotyczącego obowiązku podawania w urzędowych rejestrach i systemach informacyjnych administracji publicznej nazw jednostek podziału terytorialnego, miejscowości i ulic łącznie z odpowiadającym każdej nazwie identyfikatorem rejestru TERYT.

Zmodernizowany system TERYT ma szansę stać się wkrótce istotnym spoiwem integrującym rejestry publiczne, a także umożliwić zastosowanie platformy GIS dla analiz przestrzennych w administracji publicznej, co powinno dać nie spodziewany, mocny impuls jakościowy w procesie budowy społeczeństwa informacyjnego.

JANUSZ DYGAŚZEWICZ

dyrektor Departamentu Programowania i Koordynacji Badań w GUS, dyrektor Centralnego Biura Spisowego dla Powszechnego Spisu Rolnego 2010 i Narodowego Spisu Powszechnego 2011, członek Komisji Nazw Miejscowości Obiektów Fizjograficznych przy MSWiA, członek Zespołu Zadaniowego ds. Koordynacji Rozwoju IIP przy Komitecie RM ds. Informatyzacji i Łączności, członek Rady ds. Implementacji INSPIRE przy GKG

RYS. 3. MIEJSCE IDENTYFIKATORA TERYT JAKO UNIERSALNEGO ŁĄCZNIKA

